

Hollywood i Højlandet

Sommeren byder på to stort anlagte historiske filmproduktioner med et påfaldende ensklingende tema: De handler begge om brave, skotske patrioter, der udmærkede sig ved at samle landsmændene til kamp mod de imperialistiske englændere.

af Jack Stevenson

Øverst til højre: Liam Neeson som Robert Roy MacGregor. Herover: Tim Roth som den forfinede ærkeskurk i 'Rob Roy'. Herunder: Mel Gibson som William Wallace her sammen med sin pjaltehær i 'Braveheart'.

Braveheart tager udgangspunkt i historien om William Wallace, der i slutningen af det 13. århundrede medvirkede til at etablere Skotlands nationale identitet, idet han samlede og anførte en hær af fattige landsmænd mod den engelske besættelsesmagt.

Rob Roy bringer os frem til det 18. århundrede, hvor fortællingen om klanoverhovedet, Robert Roy MacGregor, i bedste Robin Hood stil beskriver en mand, der kæmper mod de lokale myndigheders uretfærdigheder. Filmene både medvirker til og lukrerer på den stadig voksende patriotisme i Skotland. I dag har skotsk nationalisme et nærmest glamourøst islæt. Kiltten, der i årevis kun formåede at vække halvflove følelser hos skotterne, er nu atter 'in', og hver 5. bil, der kører på vejen mellem Perth og Glasgow, er prydet af klistermærker med slagord som "Rise now and be a nation again". Ved kommende valg er kandidater fra 'Scottish National Party' sikre på at sejre over skotske Tory'er, der lider af det værst tænkelige problem: de anses for at være "too English".

Engelske ærkeskurke

Englænderne er selvfølgelig ærkeskurkene i begge film, de portrætteres som seksuelt degenererede imperialister uden ære. Dette giver filmene et ufarligt politisk dække, i og med at konflikten er en af de få stadig eksisterende, der ikke involverer hvide kolonimagters overgreb på befolkninger af brun eller mørkhudede individer. Dermed risikerer filmene ikke de kontroverser og moralske komplikationer, der opstod i forbindelse med Columbus filmene: Var Columbus en stor eventyrer eller en korrupt koloni-

herre med folkemord på samvittigheden? Eller var han mere kompleks end som så - god og ond på samme tid? Sådanne tvetydigheder forblommer ikke de to Skotlandsfilm. Her ser vi en undertrykt, udbyttet og undertalig hvid befolkning overfor de ultimative, hvide imperialister - englænderne. Det er simpelt hen et ideelt Hollywood-emne: problemerne og karakteristikkene kunne sagtens udfoldes indenfor rammerne af en western, men i det skotske regi er man herligt fri for den evige, lurende følelse af skyld, der ellers altid truer med at fremprovokere lidt nærgående spørgsmål.

I begge film er englænderne magtlidelige, asociale, hvide mænd - skotterne er til gengæld nært knyttet til jorden, landet og familien, som er den egentlige motivation for deres handlinger. Og dog gælder den aksiomatiske sætning om, at enhver kan spille 'den gode', men 'den onde' kræver en stor skuespiller, også i disse film, hvor de bemærkelsesværdige personligheder er at finde blandt de onde englændere. I *Rob Roy* giver Tim Roth en bedre præstation end han har gjort længe som den lede, lastefulde dandy, Archibald Cunningham, hvem der i filmen udelukkende refereres til som 'Englænderen'. Han gør livet surt for Rob Roy, voldtager hans kone og stikker ild på hans hus. Under sin groteske paryk og fløjlsvest fremstår hans koldblodige dekadence som en vision af fimsethed, man ikke har set mage til, siden Derrick Jarman designede kostumer til 1600-tals hofsnogene i Ken Russells *The Devils* (70). En af filmens mest slående scener er situationen, hvor den forfinede og overaffekterede Cunningham, der evigt vrider sig i galanterier, af den lokale hårde negl udfordres til en sværkamp. Som en trolld af en æske dukker hans iskolde råstyrke frem, og han slår hurtigt og ubesværet den barske fyr til jorden. Han virker urealistisk ond, men hans dobbeltthed er alligevel interessant: Man kan dårligt kende ham, de par gange han tager sin tåbelige paryk af - den er meget passende et håndgribeligt udtryk for hans upålidelige fremtoning. Hans manerer og kvalmende venlighed skal blot narre modstandere til at antage ham for en tøsedreng, men under overfladen gemmer der sig en brovtende macho - en dræber.

Store stjerner = store skuespillere?

Braveheart er også fuldstændig afhængig af de gnister, der springer fra den onde konge, Edward Longshanks, herre over skurkelandet, England. Selvom den historiske Longshanks må have været et meget bredspektret menneske, er han i filmen den personificerede ondskab. Hvis ikke det lige var for Longshanks, så ville William Wallace - ifølge filmen - ikke have haft et eneste problem i verden med at dyrke sin jord og sin familie, hvilket var det eneste, han egentlig ønskede... Mel Gibson spiller William Wallace, og det gør han nogenlunde om end ikke exceptionelt godt - enten har han ikke kunnet eller givet sig selv lov til at give personen de specielle facetter, han rent faktisk må have rummet. Virkelighedens William Wallace kunne tre sprog, og han havde rejst rundt i verden, før han vendte hjem for at anføre sin pjaltede hær. Han må simpelt hen have været et menneske fuldt af modsætninger og paradokser, men det ser vi ikke skyggen af i *Braveheart*. Filmens store budget har ikke formået at købe blot en lille smule underfundighed, og der er intet for tilskueren at gå på opdagelse i.

Liam Neesons portræt af Robert Roy MacGregor er mere adækvat, han er dog bedst i de situationer, hvor han holder sin kæft og lader sin rent fysiske tilstedeværelse tale for sig. Filmens dialog lader ham prædike en hel masse om ære og principper, og man kunne godt ønske sig, at han havde fået lov at give slip på glorien bare engang imellem.

Rob Roys hengivne kone, Mary, spilles af Jessica Lange, hvis skotske accent er så usikker, at hun tilsyneladende har svært ved at bruge selve sproget som redskab for sit skuespil, men hun redder sig ved at kompensere i gestik og mimik.

Blod og underlægningsmusik

Braveheart har succesfuldt brugt nogle af de elementer, som er Hollywoods største force: actionmættet fortælling og store kampscener, der giver, må man formode, et ganske realistisk billede af, hvordan det har taget sig ud, når en flok dårligt udrustede mænd blev mejet ned af en relativt avanceret hær af engelske riddere. De døende stakler, der bagefter ligger tilbage på slagmarken,

forekommer at befinde sig i et tidløst univers af vold og død.

Filmene bruger den fantastiske højlandsnatur til at befordre stemning og dynamik - der er noget mystisk over tågebankerne og det mennesketomme landskab, som videregiver en følelse af, at alt vil være muligt her. Men konstant er det hele ved at blive sat over styr af musikken, der i den grad trænger sig på og truer med at kvæle enhver fornuftig tanke hos tilskueren, som kun kan forsvare sig ved at koble 'automatpiloten' til.

Både *Braveheart* og *Rob Roy* strækker sig så langt, som Hollywood overhovedet tillader, m.h.t. at skildre de tidligere tiders rå brutalitet og grimhed, hvilket ganske vist ikke betyder, at de elskende får lov at være mindre nuttede og ferskenhudede end normalt. I det hele taget er historisk akkuratesse ikke filmenes ærinde. I *Braveheart* forekommer en kærlighedsscene mellem William Wallace og prinsesse Isabelle, og det lægger selve perioden i hvert fald ikke logisk op til, for Hollywood er det imidlertid den naturligste ting i verden. Men gør det egentlig så meget? Både Rob Roy og William Wallace er populære myter, hvilket faktisk kommer til udtryk *indenfor* selve filmuniverset i *Braveheart*, idet Wallace har svært ved at overbevise sine soldater om, at han faktisk er den, han er. Soldaterne mener, at en levende legende mindst må være tre meter høj og have superkræfter, så da de endelig møder Wallace, er myten stærkere end virkeligheden. Hollywood er også bygget på myter - *larger than life* - så der burde vel ikke være noget i vejen for en udveksling.

Oversættelse: Maren Pust

Braveheart (...), USA 1995. I: Mel Gibson. M: Randall Wallace. P: Mel Gibson, Alan Ladd, Jr. & Bruce Davey. F: John Toll. P-Design: Tom Sanders. Kl: Steven Rosenblum. Mu: James Horner. Medv: Mel Gibson, Sophie Marceau, Patrick McGoohan, Catherine McCormack, Brendan Gleeson, James Cosmo, David O'Hara. Længde: 2 t. 56 min. Udl: Constantin. Premiere: 11.08.95.

Rob Roy (...), USA 1995. I: Michael Caton-Jones. M: Alan Sharp. P: Peter Broughan & Richard Jackson. F: Karl Walter Lindenlaub. P-Design: Assheton Gorton. Kl: Peter Honess. Mu: Carter Burwell. Medv: Liam Neeson, Jessica Lange, John Hurt, Tim Roth, Eric Stoltz, Brian Cox, Andrew Keir, Brian McCardie, Vicki Masson. Længde: 2 t. 20 min. Udl: UIP. Premiere: 26.05.95.